

2011-07-01

สัมภาษณ์พิเศษ : แพ้ทอมือ ข้านไร่ไผ่งาม ภูมิปัญญาไทยทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น ผลิตโดยใช้วัสดุธรรมชาติปราศจากสารเคมีและไม่ใช้พลังงานที่มีส่วนทำให้โลกร้อน

สิริพร แก่นเสียว

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej>

Part of the [Environmental Sciences Commons](#)

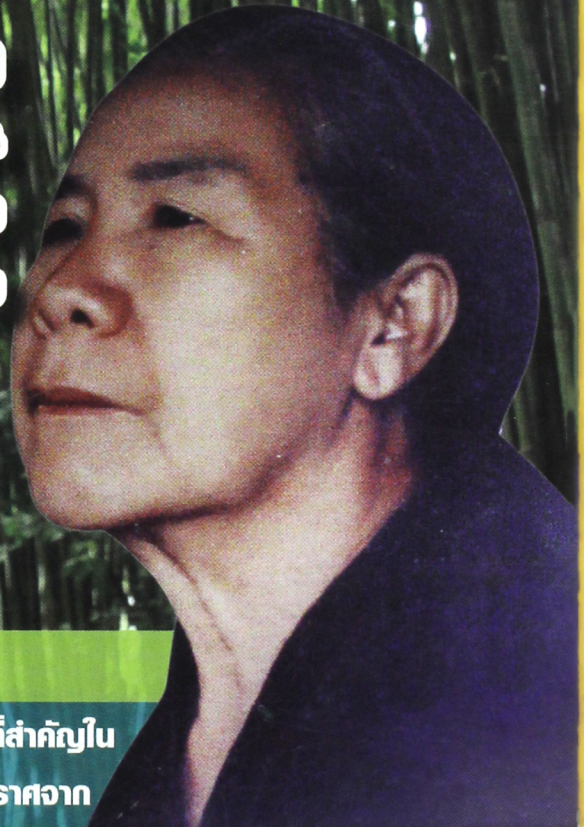
Recommended Citation

แก่นเสียว, สิริพร (2011) "สัมภาษณ์พิเศษ : แพ้ทอมือ ข้านไร่ไผ่งาม ภูมิปัญญาไทยทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น ผลิตโดยใช้วัสดุธรรมชาติปราศจากสารเคมีและไม่ใช้พลังงานที่มีส่วนทำให้โลกร้อน," *Environmental Journal*: Vol. 15: Iss. 3, Article 1.
Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuej/vol15/iss3/1>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Environmental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

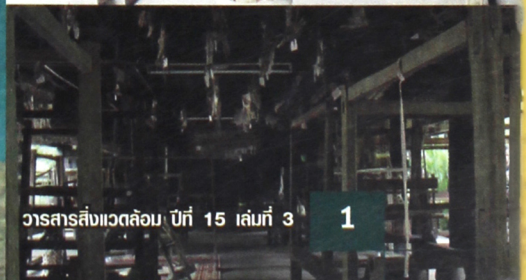
**ผ้าฝ้ายทอมือ บ้างไรไผ่ตาม
ภูมิปัญญาไทยขนบตรงต่อจากครุฑสู่ครุฑ
ผลิตโดยใช้วัสดุธรรมชาติปราศจาก
สารเคมีและไมใช้พลังงานที่มีส่วนทำ
ให้โลกร้อน**

บ้านไร่ฟ่งาม กับ ป้าแสงดา บันสิกรณ์

บ้านไร่ฟ่งาม อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ คือสถานที่สำคัญในการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมสีสมุนไพร สีจากธรรมชาติล้วนๆ ปราศจากสารเคมีเจือปน เป็นงานฝีมือแบบดั้งเดิมของชาวล้านนาที่ทรงคุณค่า ถือเป็นภูมิปัญญาที่ล้ำค่าที่หาตัวได้ยาก เหล่านี้ล้วนเกิดจากพลังปัญญาสร้างสรรค์ของหญิงชาวบ้านธรรมดาตาม **“แสงดา บันสิกรณ์”** ศิลปินแห่งชาติผู้ล่วงลับที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นให้มีความรู้และมีรายได้ได้อย่างยั่งยืน

เกียรติภูมิของบ้านไร่ฟ่งามโด่งดังเป็นที่รับรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีผู้คนทุกสาขาอาชีพทั้งชาวไทย ชาวต่างประเทศแวะเวียนมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ผ้าป่าแสงดา เพื่อศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนความรู้ จนปรากฏอยู่ในแผนที่ท่องเที่ยวของ ททท.

“เด็บบอกว่าถ้าทำอย่างของป้ามันไม่ทัน กินอาจจริงเนมือกันถ้าเราไม่อดทน”

นี่คือคำพูดที่สะท้อนออกมาจากความ รู้สึกของ ป้าเสาวนีย์ บุตรสาวของป้าแสงดา บัณฑิตตรี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การทอผ้า) ประจำปี พ.ศ. 2529 ผู้ล่วงลับ

ป้าเสาวนีย์ คือผู้สืบทอดการทำผ้าฝ้ายทอมือภายหลังจากป้าแสงดาผู้เป็นมารดาเสียชีวิตลง สิ่งที่ป้าแสงตามอบไว้ให้ป้าเสาวนีย์คือ ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าในการพัฒนาเทคนิคการย้อมผ้าทอมือด้วยสีจากธรรมชาติจนได้รับการยอมรับจากทั้งในและต่างประเทศ

แต่การจะสืบสานการทอผ้าฝ้ายทอมือไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากปัจจุบันป้าเสาวนีย์ต้องประสบกับปัญหาหลากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นต้องต่อสู้กับโรงงานทอผ้าที่สามารถทอผ้าได้รวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่ทันสมัย การลาออกของแรงงานที่ต้องการไปทำงานในเมืองกรุง รวมทั้งปัจจัยหนึ่งที่ต้องถือว่ามีความสำคัญมากคือ การขาดการส่งเสริมจากภาครัฐในการช่วยกระจายผลผลิตและหาตลาดในการส่งออก

อีกทั้ง กว่าจะมาเป็นผ้าฝ้ายทอมือแต่ละผืนนั้นต้องใช้เวลาานาน ต้องปลูกฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองโดยไม่ใช้สารเคมี แม้ผลผลิตที่ได้ดอกจะเล็กไม่โตเท่ากับเมล็ดพันธุ์จากทางราชการ แต่คุณภาพของฝ้ายที่ได้นั้นมีคุณภาพแตกต่างกัน กรรมวิธีการผลิตหลากหลายขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการหีบที่ละเม็ดโดยใช้มือปราศจากเครื่องจักร การปั่น การทอที่กว่าจะได้แต่ละเมตรกินเวลายาวนาน หากเทียบกับเครื่องจักรจะได้ผลผลิตจำนวนมากออกมาสู่ท้องตลาดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

แต่ผ้าฝ้ายทอมือมีข้อดีอย่างไร อะไรคือสาเหตุที่ป้าเสาวนีย์ยังคงสืบสานงานทอผ้าด้วยมือ ป้าเล่าให้ฟังว่า

“สมัยก่อนทุกบ้านพอเริ่มเป็นสาวปู่ย่าตาทวดทำผ้าทอมือมาก่อนแล้วในครอบครัว แต่ไม่ทำในเชิงธุรกิจหรือ

“บรรยายภาคอันร่มรื่นภายในบ้านไร่ไผ่งาม “

กว่าจะเป็นผืนผ้า

ผ้าทุกผืนของบ้านไร่ไผ่งามใช้ฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองแท้ไม่เคยเจือปนอย่างอื่น ฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองมีอยู่ 2 พันธุ์แตกต่างกันลักษณะปุ๋ย คือพันธุ์ที่ให้ปุ๋ยสีขาว กับพันธุ์ที่ให้ปุ๋ยสีน้ำตาลอ่อน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าขี้ตุน หรือสีตุน ซึ่งเป็นพันธุ์ที่หายาก แต่เป็นสีที่ตรงตามธรรมชาติ

ชาวบ้านจะเริ่มปลูกฝ้ายราวเดือนพฤษภาคมเก็บดอกช่วงเดือนพฤศจิกายน เมื่อดอกแก่แล้วต้องรีบเก็บก่อนที่ฝ้ายจะร่วงลงพื้น เพราะเมื่อฝ้ายสัมผัสกับความสกปรกของพื้นดิน อาจทำให้ฝ้ายเสียและเสียเวลาเก็บถึงสกปรกทิ้ง

ฝ้ายที่เก็บแล้วต้องเอามาตาก ดูตัวแมลง คัดเลือกเอาชนิดที่ปุ๋ยสวย คัดขี้ตาฝ้ายที่เป็นสิ่งสกปรกติดกับปุ๋ยทิ้งไป จากนั้นนำมาหีบหรืออัดเพื่อแยกเมล็ดดอกในที่อัดฝ้าย

ค้าขายแต่อย่างไร แต่ทุกคนต้องทอผ้าได้ เนื่องจากสมัยนั้นผ้าไม่หลากหลายเหมือนในปัจจุบัน ทุกบ้านต้องปลูกฝ้ายเองทอเอง ปั่นเอง”

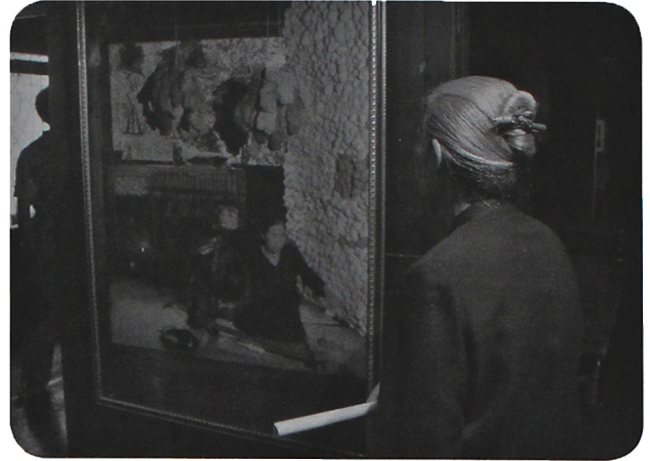
“สำหรับระยะเวลาการปลูกฝ้ายนั้นประมาณ 6 เดือนหรือปีหนึ่งสองครั้ง ถ้าบำรุงดีๆ ไม่ต้องรื้อทิ้ง สมัยก่อนมีแต่ปุ๋ยคอก ถ้าเราไม่ยากรื้อทิ้งเราก็ก็นำปุ๋ยบำรุง ตอนนี้ปุ๋ยไม่ได้ปลูกเองเนื่องจากต้นทุนสูงมาก ที่อื่นซื้อฝ้ายจากโรงงานแต่ป่าอยากส่งเสริมเกษตรกรชาวบ้านให้มีรายได้โดยการแจกเมล็ดพันธุ์ฟรี เพื่อให้ชาวบ้านนำไปปลูก จากนั้นพวกเขาจะปั่นเป็นเส้นด้ายกลับมาขายคืนให้กับป่า ช่วยให้เขามีงานทำที่นี่หากวันไหนว่างๆ ชาวบ้านก็มานั่งปั่น นั่งทอกัน จากดอกฝ้ายเป็นเส้นฝ้าย แล้วค่อยทอ ซึ่งป่าเองต้องมีทุนสำรองค่อนข้างสูง อีกทั้งขั้นตอนการทำจะปั่นด้วยมือทั้งหมดโดยไม่ใช้เครื่องจักร”

“ป้าสาวนี่ยี่ให้สัมภาษณ์กับทีมงาน”

“ป้าสาวนีย์พาทีมงานเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์”

“ป้าสาวนีย์ยืนมองภาพถ่ายของมารดา ป้าแสงดา บันลือธิ์
ภายในพิพิธภัณฑ์ ป้าดา”

“การปลูกฝ้ายป่าไม่ใช่สารเคมีเลย โดยปลูกพันธุ์พื้นเมือง ส่วนพันธุ์ของหน่วยราชการนั้นต้องมีเทคโนโลยีและสารเคมีเข้าช่วยซึ่งจะให้ดอกโต ของป่าแม่ดอกที่ได้จะเล็กแต่ไม่มีผลเสีย คุณภาพพันธุ์ดีกว่า ถึงแม้ว่าปริมาณผลผลิตที่ได้จะน้อย ถือเป็นสิ่งที่ทำให้เราขยัน ไม่ได้ต้องโลกมาก ไม่จำเป็นต้องดอกโตๆซึ่งพันธุ์ที่ได้ดอกโตนั้นเมล็ดของฝ้ายจะอยู่ข้างนอก ถ้าทำเป็นธุรกิจใหญ่ต้องใช้ฝ้ายของหน่วยราชการ เวลาหีบเมล็ดไม่ต้องมานั่งหีบใช้มือหีบทีละดอก แต่เข้าเครื่องจักรไปได้เลย แต่พันธุ์พื้นเมืองเมล็ดจะฝังใน ซึ่งเราต้องหีบเอาเมล็ดออกด้วยมือ จะเห็นว่ามีขั้นตอนค่อนข้างมากและใช้เวลา ตั้งแต่การปลูกจนถึงการทอเป็นไปตามธรรมชาติปราศจากสารเคมีอันตราย ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่างชาติยอมรับ ทุกอย่างทำด้วยมือแล้วมันจะไปด้วยมือ คนชนบทอายุ 60-80 ก็ยังทำได้ ”

“ความแตกต่างของผ้าฝ้ายทอมือกับผ้าจากโรงงานคือ สำหรับเครื่องจักรสามารถตั้งสเกลทำตามเครื่องได้ เส้นฝ้ายของโรงงานมีเส้นเท่าๆกันหมด แต่การปั่นและทอ

ด้วยมือจะความแตกต่างคือ มีปะปนกันระหว่างเส้นเล็กกับเส้นใหญ่ จะมีความสวยกว่า ทนกว่า และมีคุณภาพมากกว่า แต่คนไทยบางคนดูถูกเส้นฝ้ายปั่นมือ แตกต่างจากต่างประเทศที่ให้การยอมรับ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นขึ้นชมผ้าฝ้ายทอมือมาก เนื่องจากของที่ทำด้วยมือเขาถือว่าเรามีความสามารถ”

กระบวนการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติคือเอกลักษณ์ของบ้านไร่ไผ่งามที่เกิดจากการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สีต่างๆ ที่ได้มานั้นเกิดจากการคิดค้นที่ไม่หยุดนิ่ง เพื่อสืบสานกรรมวิธีการผลิตที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างครบวงจร นับเป็นคุณค่าที่หาได้ยากยิ่งในปัจจุบันที่ป่าแสงดา บันลือธิ์ได้มอบไว้ให้

“สำหรับสีที่ใช้ย้อมทั้งหมดเป็นสีธรรมชาติได้มาจากพืช และสมุนไพร เช่น จากเปลือกไม้บ้าง ใบไม้บ้าง และลูกไม้บ้าง เช่น เปลือกต้นมหากาฬให้สีคราม ต้นฝางให้สีแดง ใบต้นครามให้สีคราม ใบถั่วแปบให้สีเขียว ลูกมะเกลือให้สีดำ แง่งขมิ้นให้สีเหลือง”

แรงบันดาลใจในการคิดสร้างสรรค์งานของป้าแสงดา

“เวลาเราเข้าไปในป่า เรามองเห็นความงามของดอกไม้ ดอกไม้ป่าเราก็คิดได้ อย่างดอกฝ้าย ดอกฝ้ายมันจะเหลืองไม่เหมือนใคร ทางของมันก็จะม่วงไม่เหมือนใคร ดอกฝ้ายเหลืองเหมือนเปลือกมะนาว สีเหลืองของดอกไม้ก็อีกชนิด คือกระดังงาเหลือง เป็นเหลืองอมเขียว”

“เวลาน้ำค้างลง มันจะจับดอกฝ้ายจนขาวโพลนไปทั้งดอก มันงามจริงๆ อย่างฝ้าย สีตุ่น น้ำค้างขาวๆ ไปจับมันเราเห็นแล้วก็มีความสุข ดอกฝ้ายบานเป็นสีที่งามมาก ดอกสีเหลือง ข้างในเป็นสีม่วงเข้ม เกสรเป็นสีเหลืองเข้ม ตื่นเช้ามาเราได้ไปเห็นดอกฝ้าย อายุเราจะยืน”

นี่คือการเรียนรู้จากธรรมชาติของป้าแสงดา การสร้างสรรค์งานอย่างมีศิลปะ ต้องอาศัยความงามและความเคลื่อนไหวต่างๆ ของธรรมชาติเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ให้เกิดความคิด และจินตนาการ เป็นพรสวรรค์ที่ได้มาจากสิ่งพื้นฐานๆ ที่คนสมัยนี้มักมองข้าม

“ลักษณะเด่นของสีจากสุมุนไพรคือ สีจะไม่สดฉูดฉาด แต่จะเป็นประเภทสีขรึม บางสีจะมีคุณลักษณะเฉพาะที่แม้แต่สีเคมีก็ลอกเลียนแบบได้ไม่เหมือนกัน ป้าก็หัวน้วิตกอยู่เหมือนกันว่าในอนาคตสุมุนไพรเหล่านี้จะหายากขึ้น เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลายไปทุกวัน ไม้บางชนิดที่ใช้เฉพาะเปลือกในการย้อม การเก็บป่าเพียงแต่ถากหรือฟันเอาส่วน เปลือกมาใช้ ต้นของมันก็ยังอยู่ และจะเติบโตต่อไป แต่ถ้าโค่นทิ้งต้นเพื่อจะใช้เพียงบางส่วน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่า”

“วัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการผลิตผ้าทอมือ”

ถึงจะมีความสุขกับการได้ทำในสิ่งที่รัก และแม้ว่าที่บ้านไร่ไผ่งามจะสามารถยืนหยัดอยู่ได้แม้ไม่มีหน่วยงานใดยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือก็ตาม แต่ลึกๆ แล้วด้วยความที่เป็นลูกศิลปินก็ย่อมอดเป็นห่วงชะตากรรมของเพื่อนร่วมอาชีพและอดสะท้อนใจไม่ได้ว่างานผ้าฝ้ายทอมือนั้น ยังขาดการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจัง และจริงจัง

“เหตุผลหลักๆ ที่ป้ายังสืบสานการทำผ้าฝ้ายทอมือนอกจากคุณภาพของผ้าที่ได้แล้ว ป้าอยากช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ให้คนในท้องถิ่นได้มีงานทำ สมัยนี้หากไปทำงานตามโรงงานอาจจะประสบกับปัญหาการโดนลดยแพได้

การย้อมสีด้วยธรรมชาติ ... จากศิลปินผู้เป็นนักวิทยาศาสตร์

“แต่เดิมผ้าพื้นเมืองมักย้อมด้วยหอมหรือครามกับมะเกลือ จึงมีไม่กี่สี เป็นสีมืดๆ ไม่สวย ป้าสังเกตว่าใบไม้เปลือก หรือลูกไม้หลายชนิดให้สีต่างๆ จึงลองเอามาต้มผสมกันดู ได้สีแปลกจากเดิม ป้าจึงได้รวบรวมส่วนต่างๆ ของต้นไม้มาผสมทำสีย้อมผ้า”

“เมื่อเอาส่วนต่างๆ ของต้นไม้ผสมกันได้สีหนึ่งแล้ว ป้าก็จำส่วนผสมเอาไว้ ถ้าจะทำสีนั้นขึ้นใหม่ ก็ใส่ส่วนผสมเท่าเดิมทุกอย่าง แต่เป็นที่น่าแปลกกว่าสีที่ผสมใหม่ทุกครั้งจะแตกต่างกันไปคือ มีสีอ่อนหรือแก่กว่าเดิมเล็กน้อย ไม่เหมือนกันทุกครั้งอย่างสีเคมี”

บรรดาพันธุ์ไม้ที่ใช้ทำสีย้อม บางชนิดป้านำเอามาปลูกไว้ในสวน มีบางชนิดก็รับซื้อจากที่เขาเก็บมาจากป่า ป้าบอกให้เขาเลือกเก็บแต่ที่แก่ใช้ประโยชน์ได้ เก็บจากกิ่งแห้ง ต้นแห้ง อย่าตัดต้นหรือทำลาย ต้นไม้จะได้ออกให้เก็บใหม่ จะเก็บมาขายได้อีกนานและเหลือถึงลูกหลานด้วย”

ความคิดและการทำงานของป้าแสงดา บันลือทีละท่อนให้เห็นถึงศักยภาพในตนเอง คือ ความสนใจในการเรียนรู้ และเสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานและแก้ไขปัญหา และเรียนรู้ธรรมชาติเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

“บรรยากาศอันเงียบสงบของบ้านไร่ ไผ่งาม”

ตัวอย่างสีที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ

การย้อมสีเขียวจากเปลือกต้นมะริด โดยการนำเปลือกมะริดไม้ที่สับเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วต้มประมาณ 20 นาที ตักเอาเปลือกออก เติมน้ำที่ได้จากการคั้นเอาแล้วแปบ ใส่น้ำมะเกลือเล็กน้อย ใส่ปูนขาวและไบส้มป่อยลงไปด้วย ตักเอาไบส้มป่อยออกจากถังจะได้น้ำย้อมที่ต้องการ ในการย้อม ต้มเช็ดด้วยในน้ำย้อมที่เตรียมไว้เป็นเวลา 20 นาที จึงนำออกมาซักและตากให้แห้ง จะได้สีเขียวตามต้องการ

การย้อมสีครามจากใบต้นคราม เริ่มจากเด็ดกิ่งครามที่มีใบติดอยู่แช่ในน้ำไว้สองวัน แล้วแยกเอาน้ำออกมาทำน้ำย้อม จากนั้นใส่ปูนขาวลงในน้ำย้อมจะเกิดฟอง ทิ้งไว้ให้ตกตะกอนและร่อนฟองดับ จึงกรองเอาตะกอนหยาบทิ้ง น้ำที่เหลือมาหมักเพื่อเก็บไว้ใช้ต่อไป ตักน้ำย้อมที่หมักไว้นั้นในปริมาณที่ต้องการมาลงหม้อดินที่จะทำการย้อม เติมน้ำต่างซึ่งได้มาจากขี้เถ้าต้มมะขาม ลูกมะกรูดที่ผ่าซีก มะขามเปียก เหล้าขาว และน้ำตาลอ้อย นำเช็ดด้วยที่ได้รับการต้มขจัดสิ่งสกปรกแล้วลงไปย้อมเย็น ด้วยการจุ่มและบิดไปเรื่อยๆ จนได้สีที่ต้องการ เมื่อย้อมเสร็จแล้วนำมาสลัดให้เส้นด้ายกระจายตัวจากกัน จากนั้นจึงนำไปตาก เป็นอันเสร็จสิ้นการย้อม

การย้อมสีดำจากลูกมะเกลือ นำลูกมะเกลือสดๆ มาแช่น้ำไว้ เพื่อให้เก็บได้เป็นเวลานานหลายเดือน ในการเตรียมน้ำย้อม นำลูกมะเกลือที่แช่น้ำทิ้งไว้ตามปริมาณที่ต้องการมาโขลกในครกให้ละเอียดพร้อมกับใบหญ้าหอมเกี่ยว จากนั้นนำไปแช่น้ำต่างจากขี้เถ้าต้นมะขาม กรองเอากากออก จะได้น้ำย้อมที่ต้องการ ในการย้อมนำเช็ดด้วยที่จะย้อมมาจุ่มลงในน้ำย้อมแล้วบีบช่วยด้วยมือเพื่อให้สีเข้าไปโดยทั่วถึงจนได้สีที่ต้องการ จึงบิดพอหมาดๆ แล้วนำไปทุบแล้วตาก

ยังคงคนแก่ด้วยแล้วจะไปทำงานทำที่ไหนก็ลำบาก แต่ถ้าชาวบ้านทำงานอยู่ที่นี่ไม่ต้องไปไหน คนแก่ก็สามารถทำได้ ช่วยให้สังคมชนบทมีความยั่งยืน”

“ถ้ารัฐบาลมองการณ์ไกลจะช่วยคนได้อีกจำนวนมาก งานป่าก็มีค่อนข้างมากที่ปั่นมาให้เป็นร้อยๆ ป่าช่วยได้เท่าไรก็ช่วยตามนั้น ลักษณะเส้นฝ้ายที่ได้มาจะมี 2 แบบคือ สีตุ่นกับสีขาว แต่สีตุ่นจะมีปริมาณน้อยและหายากหากรัฐไม่ส่งเสริมจะทำให้หายไป มีเจ้าหน้าที่จากมหาวิทยาลัยนำเอาเมล็ดมาให้ป่าทั้งตุ่น ทั้งขาว ป้าบอกเขาว่าป่ามีที่ดิน และมีคนงานเยอะอยากจะทำงานให้เขา แต่เขาบอกไม่มีงบประมาณ แทนที่ชาวบ้านจะได้รับการช่วยเหลือ ชาวบ้านก็โดนตัดตอนไม่มีงานงานน่าจะไปกว้าง กลับไปไม่ได้”

“บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์ผ้า ป่าดา”

“รัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมอะไรมากนัก เป็นแค่ภาพลักษณ์มากกว่าที่ว่าสนับสนุน แต่จริงๆ แล้วไม่มีหน่วยงานไหนเข้าถึงผู้ผลิตอย่างจริงๆ จังๆ ป้าอยากให้อย่างจริงๆ โดยเฉพาะผู้แทนหรือ ส.ส. แต่ละปีจะเข้ามาถามป้าว่าจะให้ช่วยอะไร ป้าเคยบอกไปแล้วว่าอยากให้ช่วยชาวบ้านแต่รัฐบาลแต่ละสมัยก็ไม่แตกต่างกัน คือไม่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น มหาเสี่ยงแล้วก็หายไป นี่คือข้อเสียของมนุษย์ที่ว่าพูดแล้วทำไม่ได้ ซึ่งไม่ควรจะพูด”

“คนไทยเราจะแตกต่างกับคนต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น พอเขามาถึงเวลาได้กลิ่นมะเกลือที่ป่าหมัก

ซึ่ง 3 วันแรกจะเหม็น คนไทยเข้ามาถึงนี่กว่าป่าเลียงหมู แต่ คนญี่ปุ่นเดินเข้าไปดู เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย คนไทยมาถึง ถ่ายรูปสวยงาม แต่ต่างชาติไม่เหมือนกัน”

แม้จะรับทอผ้าให้เอกชนด้วย แต่ในส่วนของบ้านไร่ ไผ่งามยังคงเน้นวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติล้วนๆ แม้จะมุ่งมั่น สืบทอดเจตนารมณ์การทำผ้าทอมือของมารดาผู้ล่วงลับ ให้กระจายออกสู่วงกว้างแค่ไหน แต่แทบจะหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนเพื่อช่วยหาตลาดให้กับผ้าฝ้ายทอมือ ไม่ได้เลย นี่เป็นสิ่งที่คุณป้าเสาวนีย์ได้แต่สะท้อนใจอยู่ลึกๆ ที่ไม่สามารถช่วยชาวบ้านเพื่อนร่วมอาชีพให้มีอนาคตที่ดีได้มากกว่านี้ เมื่อไม่มีตลาดสำหรับผู้ผลิต ผลผลิตที่ได้จึงต้อง ผ่านพ่อค้าคนกลางไปยังผู้บริโภค แทนที่ผู้บริโภคจะได้เข้าถึง ผู้ผลิตโดยตรง

“ป้าเสาวนีย์บุตรสาวป้าแสงดา ผู้สืบทอดการทอผ้าทอมือด้วยวัสดุจากธรรมชาติ จากมารดา”

“มีเอกชนที่ซื้อฝ้ายที่ย้อมสีมาให้เราทอ ป้าก็รับทอ เพราะถ้าไม่มีเชิงธุรกิจเราอยู่ไม่ได้ ป้ารับทำเพื่อจะได้มีค่าใช้ จ่ายสำหรับคนงาน จะไปบอกเขาว่าให้ใช้ของธรรมชาติก็ไม่ได้ แต่ในส่วนของป้าที่บ้านไร่ไผ่งาม เราทำเพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ ของกลุ่ม สีที่ใช้ย้อมป้าจะคิดค้นเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง ถ้า หยุดนิ่งเราก็คงไปก็อปปีของคนอื่น เราอยู่เราต้องมีสมอง อยู่และขยันด้วย ถึงจะสามารถอยู่ได้ถ้าขยันในด้านการ ทำงาน เพราะจะหวังพึ่งรัฐบาลไม่ได้ ถ้าจะกู้เงินสำหรับมาทำ เอสเอ็มอี ต้องมีดอก ต้องเอาหลักทรัพย์เข้าไปค้ำประกัน”

“ดังนั้น เราควรทำเท่าที่เราทำได้ เราไม่ได้ทำเพื่อเป็น อุตสาหกรรม ถ้าเราคิดว่าเราทำไม่ไหวแล้วเราแค่ลดปริมาณ ลงแค่นั้นอยู่อย่างพอเพียงตามที่ในหลวงรับสั่ง สิ่งหนึ่งที่มัก บินหัวใจป้าเสมอเวลามีคนถามป้าว่าชื่อเสียงป้าแสงดาโด่งดัง ทำไมป้าไม่ขยายกิจการให้ใหญ่กว่านี้ ป้าทำได้ถ้าจะเพิ่มคนงาน

ผลงานดีเด่นที่ควรแก่การยกย่อง

ผลิตสินค้าผ้าฝ้ายทอมือที่มีมาตรฐาน สินค้าที่ผลิตได้เน้นคุณภาพอย่างสม่ำเสมอทุกขั้นตอน

ส่งเสริมให้สตรีในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันทอผ้า โดยส่งเสริมให้ ตั้งโรงทอผ้าขึ้นทั้งในหมู่บ้านโดยป้าจะออกไปให้คำปรึกษา

ดำเนินการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีสมุนไพรแบบครบวงจร ตั้งแต่การปลูกฝ้ายโดยส่งเสริมให้เพื่อนบ้านปลูก โดยรับซื้อ และปลูกเองส่วนหนึ่ง นำฝ้ายที่ผลิตได้ไปให้เพื่อนบ้านปั่นเป็นเส้นด้าย และรับซื้อในราคาเป็นธรรม นำมาย้อม ออกแบบ ลวดลาย ทอ รวมทั้งการจำหน่ายเอง ทำให้ลดปัญหาทางประการ และสร้างงานให้แก่คนในหมู่บ้าน

สามารถสร้างสรรค์สี และออกแบบลวดลายผ้าได้อย่างงดงาม โดยทั้งสีและลายแต่ละ匹จะไม่ซ้ำกันเลย

เป็นวิทยากรบรรยายทางวิชาการ แก่สถาบันการศึกษา และสถาบันอาชีพต่างๆ มากมาย

เป็นผู้พัฒนาเทคนิคการย้อมผ้า การทำเส้นด้าย การทอผ้า และการย้อมสี ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดีขึ้นหลายประการ

ป้าแสงดา ทดลองหาพืชใหม่ๆ มาใช้ทำสี นำพืชที่ใช้ทำสีมาปลูกและขยายพันธุ์ในที่นาของตนเอง เพื่อการอนุรักษ์ และประโยชน์ใช้สอย ความคิดของป้าแสงดาเกี่ยวกับเรื่องสียังเลยไกลไปถึงการสกัดสีจากธรรมชาติ โดยหวังว่าจะสามารถลดการนำเข้าสีสังเคราะห์ ซึ่งใช้กันทั่วไปในวงการทอผ้า

บ้านไร่ไผ่งามเปรียบเทียบกับอดีตและปัจจุบัน

ผลผลิตที่ออกมาย่อมต้องมีจำนวนมากตามมา แต่ป่าถามว่า แล้วตลาดล่ะ? พอจะไปจัดแสดงตามที่ต่างๆ มีจดหมายเชิญมาแต่ละที่มีค่าบุ้ท 4-5 หมื่น เพราะรัฐไม่ได้ดำเนินการจัดงาน เพราะรัฐไม่ถนัดเรื่องนี้ และไม่มีเวลาพอ หน้าที่จึงไปตกที่เอกชนทำซึ่งเขาต้องทำเป็นเชิงธุรกิจ ป่าต้องจ่ายค่าโรงแรม ค่ากินค่าอยู่ของคนงานอีกซึ่งไม่คุ้มค่า ชาวบ้านจึงไม่อยาก

ไปขาย จริงๆ แล้วคนชนบทเขาแค่ต้องการห้องโถงใหญ่ๆ เอาไว้ให้เผยแพร่ความรู้ ไม่จำเป็นต้องต้องติดแอร์หรูหรา ชาวบ้านไม่มีเงินเสียค่าบุ้ทราคาเป็นหมื่น สุดท้ายไม่มีใครไปขาย ชาวบ้านเขาจึงต้องขายพ่อค้าคนกลาง เขาถือว่าสบายกว่าไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ปัญหาที่ตามมาคือ ทำให้ผู้ผลิตไม่มีโอกาสที่จะเจอกับผู้บริโภคเพราะทุกอย่างขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางหมด”

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

จากผลงานภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดชีวิต ป้าแสงดา บันสิทธิ์ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ผู้ประกอบการหัตถกรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2525 จากกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2525
2. ศิลปินพื้นบ้านดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2528 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
3. นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้านนาดีเด่นด้านสิ่งทอ ประจำปี พ.ศ. 2529 จากสมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาภาคเหนือ เนื่องในวันวิทยาศาสตร์ไทย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2529
4. ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การทอผ้า) ประจำปี พ.ศ. 2529 จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ

ถ้วยรางวัลอันทรงเกียรติ

“เมื่อผู้ซื้อถามว่าสินนี้ทำมาจากอะไร ทำอย่างไร พ่อค้าคนกลางไม่สามารถตอบหรือให้รายละเอียดได้ และต้องการแต่ทำกำไรเท่านั้น พอการสื่อสารไม่ 100 เปอร์เซ็นต์ ผู้ซื้อเขาเริ่มถอยและมองว่าคงจะเป็นผ้าธรรมดาเหมือนผ้ากระสอบ ทำให้ตลาดของผู้ผลิตถูกปิด ดังนั้น ถ้ารัฐมองเห็นปัญหาและช่วยให้ผู้ผลิตได้มีโอกาสพบกับผู้ซื้อโดยตรง ชาวบ้านจะมีเงินทุนสำรองมาหมุนเวียน นี่คือปัญหาของตลาดสำหรับรองรับผลผลิตไม่มี เพราะขาดการช่วยเหลืออย่างจริงจังและจริงใจ”

“เวลามีคนมาสมัครงานป่าเห็นใจ นึกถึงใจเขาว่าเดินเข้ามาสมัครงานแล้วไม่ได้จะรู้สึกอย่างไร ด้วยศักดิ์ศรีว่าเป็นลูกศิษย์บัณฑิตป่าเองไม่ยอมยกปฏิเสศ ความลำบากจึงตกที่ป่า แต่รัฐไม่เคยมองเห็นว่าป่าทำจริงนะ ดังนั้น จะเป็นไปได้ไหมที่รัฐจะเข้ามาแค่ช่วยพยุง รัฐไม่ต้องเหนื่อยเพราะตลาดเราพอมี เราอยู่ได้ เพราะในหลวงท่านตรัสให้พอเพียงแต่เราขาดผู้นำ”

“ส่วนอีกปัญหาหนึ่งคือ คนทางเหนือมีน้ำใจเวลามีงานจะไปช่วยกันหมด ทำให้งานทางนี้ไม่เดิน ตัวคนงานเอง

“บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์ผ้า ป้าดา”

คุณป้าเสาวนีย์ยังคงหวังให้เกิดการช่วยเหลือชาวบ้านให้สามารถนำผลผลิตออกสู่ตลาด ซึ่งขั้นตอนหรือกรรมวิธีการผลิตนั้นไม่เป็นอุปสรรคสำหรับชาวบ้าน เนื่องจากมีความรู้กันดีอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ชาวบ้านขาดคือผู้นำ และตลาดที่จะช่วยกระจายสินค้า

“คนชนบทนั้นมีฝีมือแต่ขาดการมีผู้นำ ไม่ใช่เขาไม่ฉลาดแต่เราต้องนำเขา ถ้างานไหนที่เขาถนัดเรานำเขานิดเดียวเขาสามารถต่อยอดไปได้แล้วถือเป็นผลดี เราเก่งในด้านการออกแบบ เรารู้ตลาด ส่วนชาวบ้านเก่งในด้านวิธีการซึ่งรัฐควรเข้ามาดูแล เพราะงานนี้ต้องเอาใจเข้าไปทำจริงๆ ถึงจะอยู่ได้”

ก็ขาดรายได้ แต่ตอนนี้ชาวบ้านเริ่มรู้แล้วเพราะทุกอย่างเริ่มเปลี่ยนแปลง เขาได้เรียนรู้ว่าถ้าไม่มาเขาก็ไม่มีกิน แต่กว่าจะรู้ก็สายไปเนื่องจากตอนเกิดสินามิที่ญี่ปุ่น ลูกค้าของเราหายไปมาก ซึ่งถ้าเราเตรียมตัวก่อนหน้านั้นโดยเปิดตลาดให้ชาวบ้านบพ เราก็คงอยู่ได้”

“อีกเรื่องหนึ่งคือ ปัญหาโรงงานอุตสาหกรรม เพราะชาวบ้านขายที่ให้โรงงานอุตสาหกรรม ส่วนเจ้าของที่กลายเป็นนายมาให้เขา นี่คือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นน้อยใจ สมัยก่อนเราทำนาเราก็อยู่ได้แต่ทำไมเดี๋ยวนี้มันไม่เหลืออะไรแล้ว นายทุนเข้ามาแย่งที่ไป ถ้าไม่สู้จริงๆ อยู่ไม่ได้”

กลุ่มแม่บ้านกำลังทอผ้าที่ บ้านไร่ไผ่งาม ความยั่งยืนของหญิงแม่บ้านชาวชนบทที่ป่าแสงดาได้ช่วยเหลือให้มีรายได้จนเจอครอบครัว

ด้วยความคิดที่อยากจะช่วยเหลือชาวบ้านคุณป้าเสาวนีย์ยังได้ให้แนวคิดหรือแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการแก้ไข อุปสรรคและปัญหาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ว่า

“เรื่องการตลาดนั้น เหมือนนอนอยู่ในอ่าง หรือกระจุกเป็นที่ๆ ชาวบ้านเองไม่ได้ทำอะไรแล้วจะทำไปเพื่ออะไร เหมือนดำน้ำพริกละลายแม่น้ำ เช่น สิ้นค้าโอท็อป ตอนนี้อย่างออกมาจำนวนมาก ส่วนที่ดีก็มี ส่วนเสียก็จำนวนไม่น้อย สาเหตุเพราะต่างคนต่างทำแต่ไม่มีคนคุม ของที่ออกมาคุณภาพจึงแตกต่างกัน และควบคุมไม่ได้โดยเฉพาะราคา เวลาไปนั่งขายตามตลาดถนนคนเดินเกิดมีปัญหาระหว่างการตัดราคาตัวเอง ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขาย จะเป็นไปได้ไหมที่ป่าอยากให้มีการตั้งสหกรณ์กลุ่มผ้าทอมือขึ้น เป็นการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านที่ทอผ้า โดยลูกค้าสั่งผ่านสหกรณ์ แต่มาตรฐานต้องมี แบบนี้ถ้ามีออร์เดอร์มาชาวบ้านเขาก็อยู่ได้แค่ปล่อยชาวบ้านทำแต่รัฐควบคุมให้อยู่ในระบบคือ ผ่านการจัดการโดยสหกรณ์ เช่น การควบคุมมาตรฐานหรือ คุณภาพ การควบคุมราคาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน รวมทั้งการหาตลาดให้บ้างสิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยผลักดันให้ขยายตลาดของผ้าทอมือได้”

คุณป้าเสาวนีย์ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคนไทยกับชาวต่างชาติที่มองเห็นคุณค่าของผ้าทอมือแตกต่าง

กันอย่างสิ้นเชิง จึงขอฝากไปยังคนไทยรุ่นหลังที่อาจจะมองข้ามหรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอมือ เพื่อให้ช่วยกันสืบสานและสนับสนุนผ้าทอมือไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทย ซึ่งจะช่วยให้ช่วยกันผลักดันที่สำคัญให้กับคนทำผ้าทอมือได้มีกำลังใจที่จะยืนหยัดต่อสู้กับทุนนิยมในปัจจุบัน และส่งต่อความรู้ต่อไปยังรุ่นลูกหลานในอนาคต รวมทั้งการช่วยเหลือจากภาครัฐที่ไม่ใช่แค่ผิวเผินจะเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนชาวบ้านให้มีรายได้อย่างยั่งยืน มากกว่าการให้เงินทุนมาก่อนหนึ่งแล้วปล่อยชาวบ้านบริหารจัดการด้วยตัวเอง ซึ่งนอกจากรัฐจะไม่ได้อะไรกลับไปแล้ว ยังเป็นการสร้างหนี้ให้กับชาวบ้านอีกด้วย

“ปัญหาตอนนี้คือ คนไทยบางส่วนไม่เห็นคุณค่าของผ้าทอมือ แต่คนญี่ปุ่นจะเห็นคุณค่าผ้าทอมือมากเนื่องจากมีพื้นฐานเป็นชาวเอเชียเหมือนกับเรา แต่เรามีปัญหาคือสมัยนี้ญี่ปุ่นไม่สามารถทำเหมือนเราได้เนื่องจากพื้นที่ประเทศเขามีน้อย รวมทั้งค่าแรงค่อนข้างสูง เขาจึงสนใจและซื้อผ้าทอมือจากเรา ซึ่งถือเป็นการช่วยให้เรามีรายได้จากตรงนี้เรียกได้ว่าสนับสนุนและเพิ่มรายได้ให้กับเรามากกว่าคนไทยด้วยกันสนับสนุนเสียอีก”

“เคยถามคนญี่ปุ่นว่าทำไมมาสนใจตรงนี้ เพราะชาวต่างประเทศทางยุโรปมองว่าล้าสมัย เนื่องจากเขามีเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่คนญี่ปุ่นไม่สามารถผลิตได้อย่างเราเนื่องจากเขาถมทะเลเพื่อสร้างบ้าน ดังนั้น เขาจึงมองเห็นคุณค่า และสินค้าของเราอยู่ในมาตรฐานที่เขารับรองคุณภาพได้ดีตลาดจึงกระจายไปสำหรับในประเทศญี่ปุ่น คนงานจึงมีรายได้จากตรงนี้บ้าง”

“แต่หน่วยราชการถามป้าว่าทำไมป้าขายให้ญี่ปุ่น คำถามนี้ไม่น่าถามป้าเลย รัฐบาลไทยซื้อป้าสิ เส้นเดียวป้าก็ไม่ได้ให้ญี่ปุ่น ป้าก็มีเลือดไทยที่เข้มข้นเหมือนกัน แต่กลุ่มของป้าจะอยู่อย่างไรหากขาดการสนับสนุน เหมือนคนป่วยกำลังอยู่ในขั้นโคมาแล้วไม่ให้ออกซิเจนมันก็ตาย ถ้ารัฐบาลเข้ามาช่วย แต่ทำตลาดและพยายามพุงชาวบ้านให้ช่วยตัวเอง ถ้าชาวบ้านได้มีโอกาสไปเห็นเจ้าอื่นทำไมถึงขายดี นั่นจะทำให้เราเข้าใจและกลับมาพัฒนาของเรา รัฐไม่ต้องมาเหนี่ยวหรือสอนอะไร เราจะได้เรียนรู้ว่าที่อื่นเขาทำอย่างไร เราควรพัฒนาตรงไหน ส่วนนี้จะสอนเราโดยธรรมชาติ”

“ป้าไม่ได้ว่าเราคนชนบทเป็นคนโง่ แต่ต้องให้เขาสอนตัวเขาเองและช่วยตัวเขาเอง รัฐอย่าเอางบประมาณมาให้ทำแค่ก่อนหนึ่งแล้วก็หายไป เพราะคนงานป้าพอได้เงินทุนก็มาขอลาออกป้ามองว่าการที่เราจะเอาเงินไปให้เขาหนึ่งพันบาท ซักพักก็หมด เนื่องจากได้มาเปล่าๆ ง่ายๆ มันก็ไปง่ายของที่ได้มาง่ายๆ มันไม่มีทางยั่งยืน แต่ถ้าเอามะพร้าวให้เขาไปขายเขาก็ได้ทำงาน ถามว่าทอแล้วเอาไปไหนก็อยู่ที่บ้านไม่รู้จะเอาไปขายที่ไหน ถ้ารัฐจะช่วยก็อยากจะช่วยให้ตลอดรอดฝั่งให้ชาวบ้านมีตลาด เช่น ช่วยเขาเอาไปกระจายตามหน่วยราชการ หรือ งานกาชาด เขาก็จะมีรายได้”

ชีวิตและผลงานการต่อสู้ของป้าแสงดาได้รับการยกย่องและเผยแพร่จากสื่อมวลชนจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือมีคณะทำงานชาวญี่ปุ่นที่มาจากงานย้อมผ้าฝ้ายด้านสมุนไพรของป้าแสงดา แล้วนำเรื่องราวไปตีพิมพ์ในวารสารประเภท “นิคอล เจอร์เนล” ชื่อ “เซนซูกุอัลฟา” ฉบับเทคนิคการย้อมสีด้วยพืช

แต่กระนั้นคุณป้าสาวนี่ยังคงยืนยันที่จะสืบสานงานผ้าทอมือแม้ว่าต้องประสบกับอุปสรรคและปัญหาหลายประการก็ตาม

“ตอนที่แม่จะสิ้นใจแม่เคยถามป้าว่าสานต่อไหม ตอนแรกป้าไม่รับปากแต่พอมีคนพูดว่าพอป้าแสงดาไม่อยู่แล้วมันต้องโดนปิด ป้าจึงมีพลังขึ้นมาเพราะโดนกดดันและถูกทำให้เราฮึดสู้ แต่เราไม่สู้เพื่อเอาชนะใคร แต่เราสู้เพื่อเอาชนะตัวเอง และเมื่อรับปากกับแม่แล้วเมื่อมีอะไรเข้ามาเราต้องสู้เศษผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยเราก็กะมาทำให้มันขายได้ ป้าอยู่ได้แต่เราต้องขยันและสู้กับปัญหา มีคนพูดว่าผ้าที่นี้ทำไมแพง คุณดูวิธีการทำสิ กว่าจะเป็นเส้นฝ้าย กว่าจะทอ กว่าจะหีบ วันหนึ่งทอได้วันละสองเมตรต่อคน แต่คุณภาพที่ได้ต่างกัน ถ้าป้าจะไปบอกลูกค้าว่ามันต่างกันเยอะก็เท่ากับไปบอกเจ้าของป้าได้อยู่คนเดียว ฉะนั้นต้องให้ลูกค้าสัมผัสเอง ว่าขั้นตอนการผลิตแต่ละขั้นตอนนั้นใช้เวลาค่อนข้างนาน ดังนั้นวันหนึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะหมดไปถ้าไม่มีการอนุรักษ์”

“ถ้าเราอนุรักษ์ให้ชาวบ้านทอมือ ผ้าทอมือจะเป็นจุดขายที่ดี เพราะเครื่องจักรเขาก็ทำได้ แต่ทำไมเราขายของเรา คนญี่ปุ่นเหมาแท็กซิมาดู ทำไมเขาไม่ซื้อที่สุวรรณภูมิ เขาตอบว่าฉันอยากรู้เพราะอยากเห็นแหล่งผลิต และเห็นที่มาที่ไปว่าทำจริงไหม เพราะพ่อค้าบางคนโกหกลูกค้าว่าทำเอง จะมีคนไทยมีซีกก็คนที่มองลึกเข้าไปในส่วนนี้ นี่เป็นเหตุผลว่าทำไม ป้าถึงยังต้องสืบสานต่อการทำผ้าทอมือ”

และนี่คือเรื่องราวการต่อสู้ของผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยวิถีวัฒนธรรมชาติ จากบ้านไร่ไผ่งาม โดยรุ่นลูกคือป่าเสาวนีย์ บันสิทธิ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าที่ได้รับจากรุ่นแม่คือ ป้าแสงดา บันสิทธิ์ ที่ไม่ใช่ช่างทอผ้าธรรมดา แต่เป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้งที่พิเศษไปกว่าช่างทอผ้าทั่วไปคือ เป็นผู้ปฏิบัติในแนวทางสำคัญสามประการคือ **อนุรักษ์ ศึกษา ค้นคว้า และพัฒนา**

ทางผู้จัดทำวารสารสิ่งแวดลอม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการนำเสนอบทสัมภาษณ์พิเศษในครั้งนี้ จะช่วยให้ประชาชนชาวไทยได้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของผ้าฝ้ายทอมือมากขึ้น ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์ให้ผ้าฝ้ายทอมือยังคงยืนหยัดและต่อสู้กับอำนาจทุนจากโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัย ที่กำลังกลืนกินภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างผ้าฝ้ายทอมือ ของบ้านไร่ไผ่งามอยู่ ณ ขณะนี้

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือเพรณำเอกของวงการทอผ้าแห่งล้านนาไทย แสงดา บันสิทธิ์